

การรับรู้และทัศนคติของผู้ต้องหาหรือจำเลย ต่อกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว Perception and Attitudes of the Alleged Offender or Defendant towards the Provisional Release Process

นริศรา จริยะพันธุ์^{1*} สืบสกุล เข้มทอง² พีรพล เจตโรจนานนท์³ และโกสินทร์ เตชะนิยม⁴
Narissara Jariyapan^{1*} Suebsakul Khemtong²
Peerapon Jaderojananont³ and Kosin Techaniyom⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ และทัศนคติของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีต่อกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสม ซึ่งใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ต้องหาและจำเลยที่อยู่ระหว่างการสอบสวน การไต่สวน - พิจารณา และการอุทธรณ์ - ฎีกา ทั้งที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวและไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว จำนวนทั้งสิ้น 482 คน ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการปล่อยตัวชั่วคราวของประเทศไทย กฎหมายกำหนดให้เป็นกระบวนการที่ต้องมีการร้องขอ มีใช้สิทธิที่ได้รับโดยอัตโนมัติ ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลและสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวจากเอกสาร สื่อประชาสัมพันธ์ และทนายความ อย่างไรก็ตามผู้ต้องหาหรือจำเลยบางส่วนที่ไม่ได้ยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราวทั้งที่เป็นสิทธิที่พึงจะได้รับตามกฎหมาย เนื่องจากขาดการรับรู้และความเข้าใจเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่พึงมีในการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว การขอใช้กำไลข้อเท้าอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ในระหว่างการปล่อยตัวชั่วคราว และเรื่องขั้นตอนในการปล่อยตัวชั่วคราว รวมทั้งในการปฏิบัติการปล่อยตัวชั่วคราวค่อนข้างยึดโยงกับการใช้หลักประกันเป็นเครื่องมือในการควบคุมความเสี่ยง ดังนั้นจึงทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางกลุ่มไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการได้เนื่องจากปัญหาความพร้อมด้านการเงิน อย่างไรก็ตามกรณีที่มีการยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราวและศาลมีคำตัดสินไม่ปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางส่วนยังไม่ได้รับการสื่อสาร ตลอดจนการชี้แจงเหตุผลที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งปัญหาการขาดการรับรู้และความเข้าใจดังกล่าวส่งผลต่อทัศนคติของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีต่อกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว

^{1*} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal
Patronage Pathum Thani Province.

E-mail : Narissara.ja@vru.ac.th

² ฝ่าย MCOT Academy บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)
MCOT Academy, MCOT Public Company Limited.

E-mail : suebsakul.th@mcot.net

³ คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
Faculty of Law, National Institute of Development Administration.

E-mail : peerapon.j@nida.ac.th

⁴ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Faculty of Management Sciences, Silpakorn University.

E-mail : kosincoke@hotmail.com

*Corresponding author

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรปรับปรุงกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ที่ดี และสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อช่วยยกระดับการเข้าถึง และการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมของประชาชนต่อไป

คำสำคัญ: การรับรู้ ทศนคติ ผู้ต้องหา จำเลย การปล่อยตัวชั่วคราว

Abstract

The objective of this research was to examine the perception and attitudes of alleged offenders or defendants towards the provisional release process. The study employed a mixed-method approach, utilizing quantitative data collection via questionnaires and qualitative data collection through in-depth interviews. The participants included alleged offenders and defendants undergoing investigation, trial, and appeals processes, both those who have been granted provisional release and those who have not, totaling 482 individuals. The research findings indicated that Thailand's provisional release process must require a formal request rather than being an automatic rights. Most alleged offenders or defendants were informed about the provisional release process and their rights through documents, public media, and lawyers. However, some alleged offenders or defendants, have not applied for provisional release despite being entitled to it by law, due to a lack of awareness and understanding of their rights to apply for provisional release, and the use of electronic monitoring (EM) devices during provisional release. The procedures involved in the provisional release process. Additionally, the execution of the provisional release process was heavily reliant on financial status as a risk control measure. This reliance on financial guarantees prevented certain groups of alleged offenders or defendants from accessing the process due to financial constraints. In cases of provisional release, it was requested but the court might deny the process. Some alleged offenders or defendants did not receive the communication or explanation regarding the denial of their provisional release, which affected their perception and attitudes towards the provisional release process. Therefore, there should be the improvement of communication processes to enhance awareness. It could improve the level of accessibility and confidence in the justice system among the public.

Keyword: Perception, Attitude, Alleged Offender, Defendant, Provisional Release Process

วันที่รับบทความ: 20 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 04 สิงหาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 09 สิงหาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การปล่อยชั่วคราวเป็นกระบวนการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ได้รับอิสรภาพชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งในระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาคดี และการอุทธรณ์ฎีกา โดยพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี เพื่อเป็นการผ่อนคลายให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพชั่วคราว ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ไปแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีของตนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 29 ที่ระบุว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” อย่างไรก็ตาม หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะก่อเหตุอันตรายประการอื่นแล้ว ศาลก็จะสั่งปล่อยชั่วคราวทุกกรณี แต่ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ต้องมีมาตรการควบคุมทางกฎหมายเพื่อควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยมิให้หลบหนี หรือไปก่อเหตุอันตรายแก่สังคม ซึ่งโดยหลักการแล้วจึงไม่ควรขังระหว่างสอบสวนและระหว่างพิจารณาคดี เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่ถูกพิสูจน์ว่ากระทำความผิดจริงตามกฎหมาย แต่เมื่อถูกจับกุมดำเนินคดีและขาดหลักทรัพย์ในการค้ำประกันตนเองในการปล่อยตัวชั่วคราว ก็จำต้องถูกคุมขังไว้ระหว่างสอบสวนและระหว่างพิจารณาคดี นอกจากนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในบางกรณี แม้จะมีหลักทรัพย์ในการค้ำประกันตัว แต่ก็อาจไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เพราะเจ้าพนักงานหรือศาลเกรงว่าหากปล่อยชั่วคราวไปแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจก่อให้เกิดภัยอันตรายหรือความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือพยาน หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2558, น. 639)

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วกระบวนการขอปล่อยตัวชั่วคราวนั้น ผู้ต้องหาต้องทำการร้องขอซึ่งไม่ใช่สิทธิที่ได้รับโดยอัตโนมัติเช่นเดียวกับสิทธิอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญ โดยต้องทำเป็นคำร้องขอต่อศาล ตามแบบฟอร์มที่กำหนด ซึ่งศาลอาจจะกำหนดให้มีการวางหลักประกันหรือทำสัญญาประกันก็ได้ อีกทั้งจะให้สวมใส่กำไลติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring: EM) หรือไม่ก็ได้ ไม่ว่าผู้ต้องหาต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาล ดังนั้น ผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ใช้สิทธิร้องขอต่อศาลให้ปล่อยตัวชั่วคราว ทั้งนี้จากสถิติการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พบว่า ในปี 2563 มีการยื่นคำร้องในการขอปล่อยตัวชั่วคราวเพิ่มมากขึ้นจาก 222,004 คำร้อง (ปี 2562) เป็น 244,270 คำร้อง (ปี 2563) และขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของคำร้องที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวกลับมีสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน โดยเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 8.12 (ปี 2562) เพิ่มเป็น ร้อยละ 8.33 (ปี 2563) (สำนักงานศาลยุติธรรม. สำนักแผนงานและงบประมาณ, 2562, น. 71, 2563, น. 69) โดยเหตุผลของการที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวนั้น บางส่วนอาจเกิดจากการไม่เป็นไปตามเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด แต่บางส่วนก็เกิดจากการขาดหลักทรัพย์ในการค้ำประกันตนเอง จึงทำให้ไม่ได้รับสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว โดยการถูกคุมขังอยู่นั้นจะเป็นตราบาปอย่างหนึ่งถึงแม้ว่าในที่สุดผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับการพิพากษาให้เป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม จนในที่สุดการรับรู้และทัศนคติเหล่านี้เกิดเป็นการตั้งคำถามของสังคมถึงการบังคับใช้กฎหมายว่า “สองมาตรฐาน” หรือ “ผู้มีไว้ข้างคนจน” เท่านั้น (รุ่งโรจน์ สุวรรณสิขณ, 2565, น. 38)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการรับรู้และทัศนคติของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีต่อกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาในการได้รับสิทธิในการขอปล่อยตัวชั่วคราว ตลอดจนการสร้างการรับรู้ที่ถูกต้องเพื่อที่จะลดทอนข้อครหาของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม และสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้และทัศนคติของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีต่อกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา : ศึกษาเฉพาะการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ที่ถูกดำเนินคดีในระหว่างการสอบสวน หรือระหว่างพิจารณาคดีของศาล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคืออยู่ในระหว่างการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพียงเท่านั้น

ด้านประชากร : ศึกษาเฉพาะกรณีของผู้ต้องหาและจำเลยที่อยู่ระหว่างการสอบสวน การไต่สวน - พิจารณา และการอุทธรณ์ - ฎีกา

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ระเบียบวิธีวิจัย งานวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม ซึ่งประกอบด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ต้องหาและจำเลยที่อยู่ระหว่างการสอบสวน การไต่สวน - พิจารณา และการอุทธรณ์ - ฎีกา โดยมีการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามข้อตกลงการจ้างของแหล่งทุน (สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม) และความเหมาะสมตามข้อพิจารณาด้านความยุติธรรมในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย ของหลักเกณฑ์การพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้ที่มีความเปราะบาง ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 482 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จำนวน 467 คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 15 คน

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งแบ่งข้อคำถามเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิด ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราว และทัศนคติต่อการปล่อยตัวชั่วคราว โดยเป็นแบบสอบถามในรูปมาตรاليةเคอร์ท (Likert Scale) จัดเป็นการวัดข้อมูลประเภทสเกลอันตรภาคชั้น (Interval Scale) ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 7 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่ค่อยเห็นด้วย เฉยๆ ค่อนข้างเห็นด้วย เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับประเด็นการรับรู้และทัศนคติต่อการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งเครื่องมือการวิจัยได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยคณะกรรมการจากสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม และจากผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการด้านกระบวนการยุติธรรม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อสืบค้นประเด็นที่ค้นพบจากข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปผลวิจัยต่อไป

2.5 การขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (คำรับรองที่ HE-043-2565 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2565)

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ด้านข้อมูลส่วนบุคคล

เพศ : กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย จำนวน 369 คน (ร้อยละ 79.01) และหญิง จำนวน 98 คน (ร้อยละ 20.99)

อายุ : กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี มีจำนวน 195 คน (ร้อยละ 41.76) รองลงมาคือกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 120 คน (ร้อยละ 25.70) กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 109 คน (ร้อยละ 23.34) กลุ่มอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 24 คน (ร้อยละ 5.14) และกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 19 คน (ร้อยละ 4.07) ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุด : กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 132 คน (ร้อยละ 28.27) รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 125 คน (ร้อยละ 26.77) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 110 คน (ร้อยละ 23.55) ระดับปริญญาตรี จำนวน 45 คน (ร้อยละ 9.64) ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 34 คน (ร้อยละ 7.28) ระดับสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 14 คน (ร้อยละ 3.00) และไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 7 คน (ร้อยละ 1.50) ตามลำดับ

รายได้รวมต่อเดือน : กลุ่มตัวอย่างมีระดับรายได้รวมต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 138 คน (ร้อยละ 29.55) รองลงมาคือ รายได้ระหว่าง 5,001- 10,000 บาท จำนวน 129 คน (ร้อยละ 27.62) รายได้ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 78 คน (ร้อยละ 16.70) รายได้ 40,001 บาทขึ้นไป จำนวน 31 คน (ร้อยละ 6.64) รายได้ระหว่าง 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 26 คน (ร้อยละ 5.57) รายได้ระหว่าง 35,001 - 40,000 บาท จำนวน 12 คน (ร้อยละ 2.57) และรายได้ระหว่าง 30,001 - 35,000 บาท จำนวน 8 คน (ร้อยละ 1.71) ตามลำดับ

การประกอบอาชีพ : กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพรับจ้างจำนวน 243 คน (ร้อยละ 52.03) รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย จำนวน 87 คน (ร้อยละ 18.63) พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 68 คน (ร้อยละ 14.56) อาชีพอื่นๆ จำนวน 34 คน (ร้อยละ 7.28) เกษตรกร จำนวน 22 คน (ร้อยละ 4.71) รับราชการ/เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 8 คน (ร้อยละ 1.71) และไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.07) ตามลำดับ

สถานะครอบครัว : กลุ่มตัวอย่างมีสถานะโสด มีจำนวน 233 คน (ร้อยละ 49.89) สมรส/อยู่ด้วยกัน จำนวน 159 คน (ร้อยละ 34.05) และแยกกันอยู่/หย่าร้าง จำนวน 75 คน (ร้อยละ 16.06) ตามลำดับ

ลักษณะที่อยู่อาศัย : กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่กับครอบครัว จำนวน 226 คน (ร้อยละ 48.39) รองลงมาคือ อาศัยในที่พักที่เช่าจากผู้อื่น จำนวน 140 คน (ร้อยละ 29.98) อาศัยในที่พักที่ตนเองเป็นเจ้าของ จำนวน 75 คน (ร้อยละ 16.06) และอาศัยอยู่กับบุคคลอื่น (ที่ไม่ใช่ครอบครัว) จำนวน 26 คน (ร้อยละ 5.57) ตามลำดับ

3.2 ด้านข้อมูลการกระทำผิด

สถานะของผู้ต้องหาหรือจำเลย : กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว จำนวน 295 คน (ร้อยละ 63.17) ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว จำนวน 92 คน (ร้อยละ 19.70) และผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้ใช้ค่าไถ่ EM จำนวน 80 คน (ร้อยละ 17.13)

ประวัติการกระทำผิด : กลุ่มตัวอย่างไม่เคยเป็นผู้มีประวัติการกระทำความผิด จำนวน 256 คน (ร้อยละ 54.82) ส่วนผู้เคยกระทำความผิด มีจำนวน 211 คน (ร้อยละ 45.18)

ประวัติที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด : กลุ่มตัวอย่างไม่มีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จำนวน 263 คน (ร้อยละ 56.32) ส่วนผู้มีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีจำนวน 204 คน (ร้อยละ 43.68)

ข้อหาที่ถูกกล่าวหาในปัจจุบัน : กลุ่มตัวอย่างมีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (ครอบครอง จำหน่าย ฯลฯ) จำนวน 161 คน (ร้อยละ 34.62) รองลงมาคือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (ลัก ชิง ชิง ปล้น ฉ้อโกง ฯลฯ) จำนวน 153 คน (ร้อยละ 32.90) ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย (ทำร้ายร่างกาย ฆ่าผู้อื่น ฯลฯ) จำนวน 58 คน (ร้อยละ 12.47) ความผิดเกี่ยวกับ พรบ.ที่มีโทษทางอาญา (พนัน อาวุธปืน ฯลฯ) จำนวน 38 คน (ร้อยละ 8.17) ความผิดอื่น ๆ จำนวน 34 คน (ร้อยละ 7.31) และความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 21 คน (ร้อยละ 4.52) ตามลำดับ

3.3 ด้านการรับรู้ต่อการปล่อยตัวชั่วคราว

ประสบการณ์การยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราว : กลุ่มตัวอย่างผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีประสบการณ์ในการยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราวมีจำนวน 252 คน (ร้อยละ 53.96) และไม่เคยยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราว จำนวน 215 คน (ร้อยละ 46.04) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราว ส่วนใหญ่มีเหตุผลว่า ไม่มีหลักประกัน จำนวน 160 คน (ร้อยละ 74.42) ไม่ทราบว่าจะสามารถขอปล่อยตัวชั่วคราวได้ จำนวน 44 คน (ร้อยละ 20.47) และเหตุผล อื่นๆ เช่น ไม่มีคนช่วยดำเนินการ ไม่อยากเป็นภาระของผู้อื่น จำนวน 11 คน (ร้อยละ 5.11) ทั้งนี้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เคยยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราว พบว่า เป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว แบบมีเงื่อนไขในการใส่กำไล EM จำนวน 80 คน (ร้อยละ 31.75)

เป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว แบบไม่ต้องใส่กำไล EM จำนวน 92 คน (ร้อยละ 36.50) และเป็นผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว จำนวน 80 คน (ร้อยละ 31.75)

การรับรู้เหตุผลในการปล่อยตัว/ไม่ปล่อยตัวชั่วคราว : กลุ่มตัวอย่างที่เคยยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราว พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับทราบเหตุผลในการได้รับหรือไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว จำนวน 129 คน (ร้อยละ 51.13) และมีกลุ่มที่ไม่ทราบเหตุผลในการได้รับหรือไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว จำนวน 123 คน (ร้อยละ 48.81)

ช่องทางการรับรู้ : กลุ่มตัวอย่างรับรู้สิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 229 คน (22.97) รองลงมา คือ ทราบจากทนายความ จำนวน 210 คน (ร้อยละ 21.06) ทราบจากกฎหมาย จำนวน 110 คน (ร้อยละ 11.03) ทราบจากบุคคลอื่น ๆ เช่น เพื่อนผู้ต้องหา คนในครอบครัว หรือ เพื่อน จำนวน 106 คน (ร้อยละ 10.63) จากเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ จำนวน 81 คน (ร้อยละ 8.12) จากสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 78 คน (ร้อยละ 7.82) จากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ จำนวน 72 คน (ร้อยละ 7.22) จากสื่อวิทยุโทรทัศน์ จำนวน 41 คน (ร้อยละ 4.11) จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 36 คน (ร้อยละ 3.61) และจากผู้พิพากษา จำนวน 34 คน (ร้อยละ 3.41) ตามลำดับ

ทั้งนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางส่วนในช่วงก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการสอบสวนหรือกระบวนการพิจารณาคดี ไม่ได้รับรู้ถึงสิทธิ หรือมีความเข้าใจกระบวนการ และหลักเกณฑ์ในการปล่อยตัวชั่วคราว หรือการใช้อุปกรณ์ EM มาก่อนแต่อย่างใด แต่ขณะเดียวกันบางส่วนก็รับรู้ว่าอุปกรณ์ EM คืออะไร แต่ไม่ได้รับรู้ถึงขั้นตอนในการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในกรณีที่ต้องติดอุปกรณ์ EM อย่างถูกต้องหรือชัดเจน ทำให้ขาดโอกาสในการต่อสู้คดี นอกจากนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางส่วนก็ไม่ทราบถึงสิทธิของตนเองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เรื่องการสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยคือผู้บริสุทธิ์ก่อนที่จะศาลจะมีคำตัดสิน อย่างไรก็ตามเมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลในการตัดสินอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวนั้น พบว่า ในการชี้แจงถึงผลแห่งการพิจารณาการไม่อนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว แก่ผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีที่ค่อนข้างไม่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้ต้องขังกลุ่มดังกล่าวบางส่วนเกิดความเคลือบแคลง สงสัย ในผลแห่งการพิจารณาของศาล ทั้งนี้มีการบ่งชี้เพิ่มเติมถึงสาเหตุในการแสดงผลแห่งการพิจารณาการปล่อยตัวชั่วคราวที่ไม่ชัดเจนว่า มีสาเหตุมาจากการเขียนผลแห่งการพิจารณาที่ค่อนข้างไม่สามารถอธิบายถึงเนื้อหาให้ผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีสามารถเข้าใจได้ สำหรับช่องทางการรับรู้เรื่องสิทธิในการขอปล่อยตัวชั่วคราว ขั้นตอนการดำเนินการ และการใส่กำไล EM ในระหว่างปล่อยตัวชั่วคราว ส่วนใหญ่เป็นการรับรู้ผ่านสื่อเอกสารประชาสัมพันธ์ ทนายความ ตลอดจนจากผู้ต้องขังภายในเรือนจำ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับทราบจากเจ้าหน้าที่รัฐ (ตำรวจ, เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์)

3.4 ด้านทัศนคติต่อการปล่อยตัวชั่วคราว

ทัศนคติต่อการปล่อยตัวชั่วคราว : กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการปล่อยตัวชั่วคราวในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 5.19 , S.D. = 1.09) ส่วนของความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความสะดวกรวดเร็ว ในการยื่นคำร้องจนได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 5.05 S.D. = 1.95) ด้านการให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่รัฐในการปล่อยตัวชั่วคราว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 5.09 , S.D. = 1.54) และด้านหลักทรัพย์ที่มีความเหมาะสมต่อฐานะของผู้ได้รับการปล่อยตัว อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 4.79 , S.D. = 1.64) ตามลำดับ

ทั้งนี้ ทัศนคติที่สะท้อนต่อกระบวนการยุติธรรมในประเด็นการปล่อยตัวชั่วคราวข้อมูลที่ได้จากการสอบถามผู้ต้องขังพบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบกับปัญหาในเรื่องของหลักทรัพย์ในการขอปล่อยตัวชั่วคราว โดยผู้ต้องขังให้ข้อบ่งชี้ถึง ปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการลิดรอนสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว คือ การขาดหลักทรัพย์ของผู้ต้องขัง หรือปัญหาการเรียกหลักทรัพย์ที่ไม่สมควรแก่เหตุ อีกทั้ง ยังปรากฏประเด็นเรื่องของญาติของผู้ต้องขังเอง ที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งลิดรอนสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องขัง เนื่องจากผู้ต้องขังไม่ได้รับการสนับสนุนในการปล่อยตัวชั่วคราวจากญาติ หรืออีกกรณีหนึ่ง คือ การไร้ญาติของผู้ต้องขัง ส่งผลให้ขาดผู้ดำเนินการเรื่องการยื่นเอกสารขอปล่อยตัวชั่วคราวต่อศาล นอกจากนี้ผู้ต้องขังบางส่วนยังมีทัศนคติเชิงลบและความรู้สึกไม่เป็นธรรมที่เป็นผลมาจากกระบวนการยุติธรรมในประเด็นการปล่อยตัวชั่วคราวที่ไม่เอื้อแก่การแสวงหาหลักฐานเพื่อมาต่อสู้คดี เนื่องจากผู้ต้องขังไม่ได้รับพิจารณาให้มี

การปล่อยตัวชั่วคราวจากศาล กระบวนการสืบหาพยานหลักฐานที่สำคัญต่อการสำนึก โดยผู้ต้องขังได้แสดงเหตุผลที่ว่า พยานหลักฐานที่สำคัญต่อการสำนึกนั้น ไม่สามารถสืบหาได้อย่างสะดวกหากไม่ได้รับการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว

4. อภิปรายผล

ผู้ต้องหาหรือจำเลยส่วนใหญ่ มีการรับรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราวที่ค่อนข้างน้อย ทั้งข้อมูลพื้นฐานในเชิงปริมาณ และข้อเท็จจริงจากผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่พบว่า การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ต้องอาศัยการรับรู้ หรือเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยกันเอง หรือต้องแสวงหาข้อมูลจากแหล่งอื่นเป็นการเฉพาะตน ไม่ค่อยได้รับการสื่อสาร หรือการประชาสัมพันธ์ จากหน่วยงานของรัฐเท่าที่ควร ตลอดจนผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ไม่เข้าใจในสาระเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ คุณดิถีคุณฐา และคณะ (2557) ที่พบว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรจัดระบบขั้นตอนของการปล่อยตัวชั่วคราวให้มีความชัดเจน และประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนได้รับทราบอย่างเปิดเผย

นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องการสื่อสารผลการพิจารณาที่พบว่า คำชี้แจงจากผู้พิจารณาในกรณีไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ดังข้อมูลระบุจากผู้ที่เคยยื่น คำร้องและให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า เหตุผลในการไม่ปล่อยตัวชั่วคราวนั้น ไม่ชัดเจน ขาดคำอธิบาย และไม่ช่วยให้เกิดความเข้าใจจริงว่า ผู้ยื่นคำร้องไม่ได้รับอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวเพราะเหตุใด ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 3 ปล่อยตัวชั่วคราว มาตรา 108/1 (มาตรา 108/1 เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547) ได้ระบุไว้ว่า คำสั่งไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว รวมถึงขาดการแนะนำประการในการยื่นคำร้องขอพิจารณาในโอกาสต่อไป หรือควรต้องปฏิบัติตัวอย่างไรเพื่อให้ตนเองได้รับสิทธิพึงมีในกระบวนการยุติธรรม

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ หรือการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะมีในหลายลักษณะ อาทิ การใช้ป้ายประชาสัมพันธ์ การใช้กลไกการแนะนำโดยเจ้าหน้าที่ หรือการอบรมเรียนรู้ หรือแนะนำผ่านช่องทางต่าง ๆ ซึ่งการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยตัวชั่วคราว หรือกระบวนการยุติธรรมอื่น ยังคงค่อนข้างขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจได้ตรงตามเจตนารมณ์ของการสื่อสาร ซึ่งหากวิเคราะห์ ในมิติหลักคิดของทฤษฎีการสื่อสาร (Communication Theory: SMCR Model) ของ เดวิด เบอโร (Berlo, 1960) ก็พอที่จะอภิปรายผลได้ว่า หน่วยงานภาครัฐในฐานะผู้ส่งสาร (sender) อาจต้องพิจารณาถึงตัวผู้รับสาร (receiver) เป็นสำคัญ ว่าเป็นบุคคลกลุ่มใด มีลักษณะของพฤติกรรมมารับสารเป็นประการใด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ตลอดจนหลักกฎหมายมากนักน้อยเพียงใด และจึงมาพิจารณาเลือกเทคนิค วิธีการ และปรับเปลี่ยนเนื้อหาของการสื่อสาร (message) หรือเนื้อหาที่จะสื่อสารออกไปให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องและชัดเจน ตลอดจนการพิจารณาช่องทางการสื่อสาร (channel or media) เพื่อสร้างการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้รับสิทธิในการยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราว หรือแม้กระทั่งได้รับทราบถึงเหตุผลในการไม่ได้รับสิทธินั้น ๆ ตามที่สมควรจะได้รับ

ทั้งนี้ผลการศึกษายังสะท้อนอีกว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความพึงพอใจต่อเรื่องหลักทรัพย์ที่ต้องใช้ในการค้ำประกันในการขอปล่อยตัวชั่วคราวอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด เนื่องจาก ส่วนใหญ่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ได้ยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราวเนื่องจากการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่มีหลักทรัพย์ หรือหลักประกันเพียงพอในการประกอบคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว เพราะการที่กฎหมายกำหนดความให้การปล่อยตัวชั่วคราวต้องยึดโยงกับการใช้หลักประกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทน์ภัส สุปิยะพันธ์ และคณะ (2558) รวมทั้งงานวิจัยของ ทินกรณ ทองบุราณ และคณะ (2560) ที่พบว่า มีความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในการให้ประกันตัว โดยเฉพาะเรื่องสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้เข้าไม่ถึงหรือไม่ได้รับสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว เนื่องจากการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว เน้นบัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกันเป็นสำคัญ ซึ่งราคาหลักประกันในแต่ละข้อหาเมื่อเทียบกับฐานะความเป็นอยู่หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลทั่วไปยังถือ

ว่าเป็นจำนวนเงินที่ค่อนข้างสูงส่งผลให้คนยากจนไม่ได้รับสิทธิในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งถือเป็นการลดทอนสิทธิและเสรีภาพของจำเลย โดยขัดกับวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้รับประกันสิทธิของจำเลยที่ถูกฟ้องในคดีอาญาว่า ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลย ไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด ทั้งนี้จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ของผู้ต้องหาหรือจำเลย ตลอดจนประชาชนทั่วไป ต่อกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว และกระบวนการยุติธรรมของไทย : สำนักงานศาลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานหลักในการตัดสินใจอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีหน้าที่ในการสร้างความเข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกและเท่าเทียม และมีความเชื่อมั่นในความยุติธรรมของศาล ตลอดจน สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปอย่างโปร่งใสและเข้าถึงได้ง่ายสำหรับประชาชน โดยเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งอาจจัดทำเอกสารเผยแพร่ คู่มือ หรือการสื่อสารในรูปแบบของ Infographics เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ แนวทาง กระบวนการในการปล่อยตัวชั่วคราว เป็นต้น ตลอดจนการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีเนื้อหาที่เข้าถึง และเข้าใจในหลักเกณฑ์การพิจารณาการปล่อยตัวชั่วคราวได้ง่าย เหมาะสมกับความต้องการและลักษณะการเรียนรู้และการสื่อสารของผู้รับสารแต่ละกลุ่ม

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการปล่อยตัวชั่วคราวและกระบวนการยุติธรรมของไทย : ควรมีการทบทวนและแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว โดยยึดหลักการสำคัญ คือ “หลัก ต้องได้รับอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว ส่วนการไม่อนุญาตเป็นข้อยกเว้น (ภายใต้เงื่อนไขตามที่กฎหมายบัญญัติ)” โดยเฉพาะคดีอาญาไม่ร้ายแรงหรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุกน้อย อาจมีการอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ รวมถึงการแก้ไขปัญหามาตรฐานวงเงินประกันสำหรับปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยอาจกำหนดวงเงินประกันขั้นต่ำสูงในอัตราที่ต่ำลงหรือศาลอาจกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่การเรียกประกันและหลักประกันแทน ทั้งนี้ศาลอาจใช้ผลการประเมินจากแบบประเมินความเสี่ยงในการปล่อยตัวชั่วคราวเพื่อนำไปสู่การเลือกหรือใช้เงื่อนไขในการควบคุมความเสี่ยงในการปล่อยตัวชั่วคราวให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว: ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราวทั้งหมด โดยเป็นการติดตามผลการดำเนินงาน ทบทวนปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว รวมทั้งการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานในลักษณะของการบูรณาการการทำงานร่วมกัน

6. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ผู้สนับสนุนทุนการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับความอนุเคราะห์จากกรมราชทัณฑ์ และสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

7. เอกสารอ้างอิง

เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์. (2558). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10). พลสยาม.

ทินกรณั ท่องบุราณ, กรันต์ ธนธเทพ, พิศุทธิ์ กันธทิพย์, และมนไท ประมุขจักโก. (2560). การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยในคดีอาญา: กรณีการขอปล่อยตัวชั่วคราว. วารสารราชธานีนิติกรรมทางสังคมศาสตร์, 1(2), 50-58.

- นันทน์ภัส สุปิยะพันธ์, ประทีป ทับอิตตานนท์, และสอาด หอมมณี. (2558). การปล่อยชั่วคราวโดยการนำมาตรการคุมขังแบบไม่ควบคุมตัว โดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 12(1), 179-189.
- รุ่งโรจน์ สุวรรณลิขณ์. (2565). ปัญหาสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 42(2), 36-53.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. สำนักแผนงานและงบประมาณ. (2562). *รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ศาลยุติธรรม และสำนักงานศาลยุติธรรม*.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. สำนักแผนงานและงบประมาณ. (2563). *รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ศาลยุติธรรม และสำนักงานศาลยุติธรรม*.
- สุวรรณา คุณดิลกณัฐสา, ณรงค์ กุลนิตะ, และสุดาวรรณ สมใจ. (2557). การปล่อยตัวชั่วคราวกับความเป็นธรรมทางสังคมที่เล็งเห็นโดยพนักงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา: ศึกษากรณีจังหวัดนครสวรรค์. *สัปดาห์: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 20(2.2), 133-143.
- Berlo, D. K. (1960). *The process of communication: An introduction to theory and practice*. Holt, Rinehart and Winston.